

El projecte Argumenta: comunicació universitària eficaç

Marta Estella i Enric Serra.

Gabinet de Llengua Catalana. Universitat Autònoma de Barcelona

El **projecte Argumenta** es concep en el marc del procés d'harmonització de les estructures educatives a Europa, amb l'objectiu de facilitar la millora de les competències instrumentals dels estudiants universitaris; concretament, la comunicació oral i escrita en la llengua pròpia, una de les competències clau en tot àmbit acadèmic i professional.¹

És un material formatiu multimèdia, que es presenta en suport digital, i que s'allotja en els entorns virtuals d'aprenentatge de les universitats que participen en el projecte. El material consta de 24 unitats, d'extensió desigual, que poden implicar per a l'aprenent des de dues o tres hores de dedicació fins a una cinquantena. Els continguts d'Argumenta es presenten en una àrea d'accés restringit, que conté les unitats completes i facilita el suport d'un formador, i està previst que hi hagi també una àrea d'accés obert, amb uns continguts més reduïts i sense el suport del formador.

Cada unitat està orientada a promoure la millora de la comunicació oral i escrita pròpia de l'àmbit acadèmic i professional a partir d'un aspecte concret: el procés de producció de textos, l'argumentació (d'aquí el nom del projecte), la terminologia —les tres unitats més destacades temàticament—, la producció de textos concrets, les eines de consulta i suport com els diccionaris i els programes d'automatització de la traducció, la reflexió de caire sociolingüístic, la lectura ràpida, etc. L'enfocament dels continguts està pensat perquè transcendeixin una llengua concreta i siguin vàlids per a contextos acadèmics i professionals en diverses llengües. Per aquest motiu es deixen de banda totes les qüestions relacionades amb la normativa, l'ortografia, per exemple. Així mateix, el producte se centra en la millora dels processos i competències (capacitat de síntesi, argumentació), més que no en l'adquisició de coneixements.

El material utilitza el català com a llengua de relació amb l'aprenent, i en català són la majoria de textos utilitzats en els continguts teòrics i en les activitats, tot i que també s'hi incorporen textos en altres llengües romàniques (francès, italià, portuguès, gallec, occità) i en anglès.

Un cop estigui acabat, el projecte Argumenta constarà de 100 plans de treball, 1.000 fitxers de continguts, 200 fitxers de so i 1.000 fitxers d'activitats (de les quals unes

---

¹ El projecte Tuning Educational Structures in Europe considera la comunicació oral i escrita en la llengua materna com una de les competències instrumentals que cal tenir presents en el disseny dels continguts dels estudis superiors. V. J. González, – R. Wagenar, R. (ed.) *Tuning Educational Structures in Europe: informe final: fase uno*. Universidad de Deusto, 2003. [Projecte coordinat per les universitats de Deusto i Groningen.]

quatre-centes són d'aprenentatge dins l'entorn virtual; dues-centes cinquanta, aproximadament, d'avaluació dins l'entorn virtual; cent cinquanta, d'aprenentatge opcionals també dins l'entorn virtual i unes dues-centes, d'avaluació en l'àrea d'accés obert). L'estimació d'hores que esmerçaria un hipotètic estudiant que fes servir tot el producte seria, aproximadament, de 250.

Trets principals

El projecte Argumenta té com a principals trets definidors: l'orientació a l'alumne, el foment de l'autonomia de l'aprenent i la incorporació de les tecnologies de la comunicació en el procés d'aprenentatge.

Orientació a l'alumne

Els continguts de les unitats estan dissenyats i presentats des del punt de vista de l'alumne. Així, les unitats s'estructuren a partir de temes com els següents: *com puc prendre uns apunts útils, he de fer una exposició oral, com s'argumenta, aprenc a produir textos, quins diccionaris consulto*. D'altra banda, l'estructura modular del producte permet que s'adapti a múltiples necessitats. Argumenta té una entrada múltiple, per vint-i-quatre unitats o necessitats diferents, la qual cosa permet diversos itineraris formatius, a partir dels usos i modalitats d'ús previstos, que donen un marge ampli de tria d'alternatives de formació a l'aprenent: cada estudiant es pot decantar, des del començament, per aquells aprenentatges que li convinguin.

Els usos previstos d'Argumenta són quatre: un primer ús consisteix en la formació a l'àrea d'accés lliure del producte sense cap compromís amb el formador; un segon ús és la formació dins l'entorn virtual d'aprenentatge, amb el gruix del material, amb un formador i d'acord amb les diverses modalitats d'ús que preveu el producte; un tercer ús és la formació lliure al material restringit, independentment de la modalitat d'ús escollida, i un quart ús és la formació guiada, supervisada per un formador, a l'àrea d'accés obert d'Argumenta.

Pel que fa al que s'han anomenat modalitats d'ús (dins el segon dels usos del producte), Argumenta preveu, a banda de la possibilitat que sempre té l'aprenent de formar-se en la unitat que vulgui, segons les seves necessitats més concretes, quatre modalitats: la primera ensenya a argumentar; la segona a produir textos formals universitaris i a argumentar; la tercera a produir un text concret o a reeixir en una situació de comunicació formal universitària, i també a argumentar, i la quarta introdueix a la terminologia i les característiques dels llenguatges d'especialitat a la universitat, a més d'ensenyar, també, a argumentar.

Cal destacar que les diverses modalitats esmentades tenen una formació inicial breu de contacte, presencial. Es preveu, d'altra banda, que la formació amb algunes unitats d'Argumenta pugui tenir un complement presencial.

Foment de l'autonomia en l'aprenentatge

Argumenta és també un material que promou l'autonomia en l'aprenentatge, i aquest tret és present en diversos aspectes del material. Així, a l'inici de cada unitat hi ha unes activitats d'avaluació inicial que impliquen una negociació entre l'aprenent i el formador que es tradueix en la tria d'itineraris, però que es tradueix també en diversos ajustaments sobre alguns aspectes previstos per a cada itinerari: els objectius de formació, el nombre d'activitats que cal fer, els textos que s'han de produir, etc. El paper del formador com a negociador de l'aprenentatge és clau per a fomentar l'autonomia, ja que és qui orienta i facilita el procés d'aprenentatge i garanteix el suport formatiu necessari. La seva intervenció es tradueix en diverses formes de suport, entre les quals es pot destacar el suport diagnòstic, el suport puntual i el suport regular dins l'aprenentatge en les diverses modalitats dins l'espai restringit.

L'aprenent també és autònom en altres aspectes. Els continguts es presenten en diversos nivells (general, d'ampliació, d'aprofundiment), i l'aprenent ha de decidir com integrar-los en el seu procés d'aprenentatge a partir de les indicacions sobre el grau d'obligatorietat o recomanació que tenen. D'altra banda, Argumenta té també activitats opcionals, la realització de les quals depèn de l'aprenent, tot i que també el formador en pot graduar l'opcionalitat. Un darrer aspecte que fomenta l'autonomia és el fet que els aprenents que han escollit una modalitat de formació dins l'entorn virtual poden utilitzar lliurement però sense el suport del formador tota la resta de material didàctic que hi ha en l'accés restringit, siguin de la unitat que siguin. Aquesta opció s'ofereix independentment de l'ús formatiu que facin del material restringit, i fins i tot en aquells casos en què s'hagin inscrit a una part molt petita dels continguts del producte formatiu.

L'autoaprenentatge també es posa de manifest en les activitats. Una part rellevant de les activitats del producte (totes les de l'àrea oberta i aproximadament la meitat de les que es troben dins l'entorn virtual d'aprenentatge) són activitats interactives autoavaluatives. Un dels criteris d'Argumenta pel que fa a aquestes activitats és que l'aprenent pugui tenir una retroalimentació consistent, extensa i matisada a les seves opcions. D'altra banda, les activitats interactives autoavaluatives poden ser seguides per un formador si el servei lingüístic que organitza la formació o el mateix formador ho consideren convenient. Hi ha activitats d'aprenentatge i activitats d'avaluació (les d'avaluació garanteixen que s'atén l'avaluació inicial, la del procés i l'avaluació final). Pel que fa a les tipologies que presenten, són també diverses: hi ha activitats que es plantegen en forma de preguntes tancades, altres en forma de preguntes obertes, altres en forma de discussions de grup o d'exercicis de síntesi. I els recursos a l'hora de resoldre-les són també variats: proves de discriminació, de selecció múltiple, d'associació, d'ordenació, d'assaig breu, d'assaig extens, de realització de debat virtual, etc. La resolució, com ja s'ha indicat, es fa sovint per mitjà de respostes interactives autoavaluatives, però també per mitjà de la tramesa al formador de textos per correu electrònic o per la participació en espais de fòrum virtual.

Un element que facilita l'autonomia en el procés d'aprenentatge són els plans de treball, documents de guiatge pedagògic vinculats a les activitats que contenen les indicacions

pertinents per poder-les resoldre i que es revelen imprescindibles en un material basat en bona mesura en l'autoaprenentatge i en la virtualitat. Els plans de treball assenyalen, concretament, els nuclis de coneixement que cal haver llegit per resoldre cada activitat, els tipus d'activitats del producte, el temps que es pot esmerçar a resoldre-les, la dinàmica de resolució (individual, amb participació d'altres persones) i en quin recurs es concreten. Els plans de treball constitueixen un exemple de la prioritat que Argumenta dóna als aspectes pedagògics del producte.

El foment de l'autonomia i de la personalització de la formació va en paral·lel amb el fet de potenciar sempre que és possible (amb cura d'evitar-ne l'abús, perquè pot arribar a resultar feixuga en l'aprenentatge en virtualitat) la interacció entre aprenents i l'aprenentatge en comunitat. En aquest sentit, Argumenta els fa recórrer junts, si pertoca, una part de la formació, i presenta algunes activitats que s'han de realitzar en grup. D'aquesta manera convida els aprenents a sentir-se participants de la comunitat de formació, encara que tinguin interessos diferents i necessitats molt específiques.

Incorporació de les TIC en el procés d'aprenentatge

El material didàctic del projecte Argumenta és multimèdia, es presenta en suport digital i es concreta en un web que cal allotjar en un entorn virtual d'aprenentatge. L'objectiu perseguit pel que fa a la presència de les TIC al projecte no és tant incorporar els darrers avenços tecnològics, que fàcilment podrien posar una barrera entre el producte i l'usuari objectiu, sinó fer un ús correcte de la tecnologia, guiat per una reflexió pedagògica.

Un dels aspectes clau del material dissenyat és que s'ha concebut expressament com a material didàctic per a l'ensenyament-aprenentatge mediatitzat per l'ordinador, i que s'adiu, doncs, als estàndards pedagògics, de disseny per a web i de funcionalitat propis dels materials per a l'ensenyament virtual. Conté, per exemple, una estructura i una navegació senzilles, amb eines d'ajuda que minimitzen la possibilitat de desorientació; incorpora els mitjans altres que el text (so, imatge) només quan tenen una justificació pedagògica; reclama regularment la interacció de l'aprenent; segmenta els continguts en fragments de text operatius, i té un sistema d'activitats adients a la formació virtual.

El fet que el projecte no hagi establert l'ús d'un sol entorn virtual comú, sinó la integració del material als entorns de les diverses institucions que promouen i han d'explotar Argumenta, ha implicat l'opció de prescriure l'existència i l'ús d'unes eines i funcionalitats estàndard, que solen trobar-se sense dificultat a tots els campus virtuals. Així, el projecte Argumenta preveu que l'entorn virtual que n'allotgi el material hagi de disposar d'eines per a l'aprenentatge i la gestió entre les quals es consideren imprescindibles, a més de les purament informatives, les de comunicació amb sincronia i sense sincronia entre els agents de la formació, els espais de debat i els espais per al treball en cooperació. Les eines i les funcionalitats que Argumenta pressuposa han de garantir, en tot cas, la constitució d'una autèntica comunitat virtual d'aprenentatge.

La plataforma per a l'ensenyament-aprenentatge virtual que l'Oficina Autònoma Interactiva Docent ha facilitat al Gabinet de Llengua Catalana per a l'allotjament i

l'explotació del producte respon perfectament a les expectatives i les necessitats d'Argumenta. Es pot considerar òptim, d'altra banda, el grau d'integració d'aquesta plataforma en el centre d'autoaprenentatge NetCat, del Gabinet de Llengua Catalana, que és l'encarregat d'explotar Argumenta.

Primers resultats de l'explotació

El projecte Argumenta és en fase de desenvolupament i es preveu que estigui totalment acabat el 2005. La seva utilització, però, no requereix la compleció definitiva del producte, per la qual cosa ja és en funcionament des de fa dos anys amb la part del material didàctic disponible.

Així, el curs 2002-2003 es va engegar un primer grup, reduït, que va constituir un pilotatge formal de la unitat prototipus d'Argumenta, sobre l'argumentació universitària, en el qual van participar alumnes de diverses universitats. Aquest pilotatge, del qual es va desprendre una valoració general d'Argumenta molt favorable, va servir, sobretot, per *a)* validar les opcions pedagògiques, tècniques i de continguts del producte; *b)* ajustar les previsions dels plans de treball a la realitat, *c)* encetar una línia de reflexió sobre les funcions i el perfil del formador idoni d'Argumenta i *d)* confirmar la viabilitat de la incardinació del material didàctic al campus virtual de la UAB.

Al llarg del curs 2003-2004, d'altra banda, s'han engegat 8 edicions del curs "Com s'Argumenta", a partir de la mateixa unitat del producte que es va fer servir per al pilotatge. Aquesta formació ha atès, globalment, 113 persones i s'ha ofert majoritàriament a tota la comunitat universitària. En un cas, el recurs formatiu s'ha adreçat, amb molt bona acollida, al col·lectiu dels becaris d'investigació, a fi d'afavorir l'excel·lència argumentativa de les seves produccions verbals. En algunes edicions, d'altra banda, s'ha fet un ajustament d'objectius i temporització a les necessitats d'un col·lectiu de persones que es formaven amb vista a la seva inserció laboral.

Alguns indicadors de l'èxit de la formació feta fins ara amb Argumenta són, d'una banda, l'índex relativament baix d'abandonament (índex que, com és sabut, tendeix a ser elevat en els processos d'ensenyament-aprenentatge virtual); el bon aprofitament de la formació (el nombre de persones que no la superen és molt reduït); l'alta participació en les activitats d'interacció amb altres agents del procés d'aprenentatge (fòrums de debat), o l'elevat índex de visites dels estudiants al NetCat i, en particular, a l'entorn virtual d'aprenentatge.

Per al curs 2004-2005 s'han programat noves edicions de la unitat d'Argumenta sobre l'argumentació, que en alguns casos s'adreçaran a grups més homogenis d'estudiants (estudiants de facultats determinades). A banda la línia d'explotació de la unitat sobre argumentació, al llarg del 2004-2005 també es preveu començar a utilitzar altres unitats d'Argumenta com les que s'adrecen a la producció de textos universitaris, o les que se centren en la terminologia, o, per exemple, en l'acollida d'estudiants nous.

Argumenta és un projecte interuniversitari, dirigit pel Gabinet de Llengua Catalana de la UAB i el Servei de Llengües i Terminologia de la UPC, amb la col·laboració dels

serveis lingüístics de les universitats públiques catalanes i el suport del Departament d'Universitats, Recerca i Societat de la Informació.